

PAPER DETAILS

TITLE: DEDE KORKUT HİKAYELERİNİN METİNLERARASI ANLAYISLA İNCELENMESİ

AUTHORS: Bilge GÖK,Abdulkadir SAGLAM

PAGES: 554-572

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2510527>

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 11/2 2022 s. 554-572, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

DEDE KORKUT HİKAYELERİNİN METİNLERARASI ANLAYIŞLA İNCELENMESİ

Bilge GÖK*

Abdulkadir SAĞLAM**

Geliş Tarihi: Ocak, 2022

Kabul Tarihi: Haziran, 2022

Öz

Türk dünyasının kültürel değerlerini geçmişten günümüze taşıyan en önemli eserlerden biri de Dede Korkut Hikâyeleridir. Bu çalışmanın amacı Dede Korkut Hikâyelerinin metinlerarası anlam kurma yoluyla incelenmesidir. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışması ile gerçekleştirilen çalışmada altı Dede Korkut Hikâyesi ikiyeşerli olarak eşleştirilmiş ve bu hikâyelerin içerikleri metinlerarası anlam kurma yoluyla ele alınmıştır. Araştırmada veriler doküman analizi yoluyla elde edilmiş ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre incelenen Dede Korkut Hikâyelerinin bünyelerinde pek çok ortak temayı barındırmakta olduğu ve bu hikâyelerin eğitim öğretimde metinlerarası anlam kurma yoluyla kullanılmasının mümkün olduğu; yine öğrencilerin üst düzey düşünme, anlam kurma ve bu anlamı kültürel birikimlerimizle harmanlayabilmesi adına Dede Korkut Hikâyelerinin eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılabilecek ve metinlerarası ilişkiler kurulabilecek en önemli eserlerden birisi olduğu görülmüştür. Bu açıdan ele alındığında Dede Korkut Hikâyelerinin metinlerarası anlayışla incelenmesi metinlerdeki anlamın daha iyi anlaşılmasını ve metinlerde yansıtılan Türk kültür öğelerinin gelecek kuşaklara daha iyi yansıtılmasını sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Dede Korkut Hikâyeleri, metinlerarasılık, okuduğunu anlama.

EXAMINATION OF DEDE KORKUT STORIES IN THE INTERTEXTUALITY CONCEPT

Abstract

One of the most important works that convey the cultural values of the Turkish world from the past to the present is the Stories of Dede Korkut. The purpose of this study is examine the Stories of Dede Korkut through intertextuality meaning-conception. In the study conducted with a case study of qualitative research patterns, six Dede Korkut Stories were paired in pairs and the contents of these stories were discussed through intertextuality meaning-conception. In the research, the data were obtained through document analysis and analyzed by content analysis method. According to the findings, examined Dede Korkut Stories contain many common thematic theories and it is possible to use these stories in education through intertextural semantics; In order for students to think intellectually, make

* Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, bilgeb@hacettepe.edu.tr

** Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Bölümü, saglam6888@gmail.com

sense of meaning and blend this meaning with our cultural backgrounds, Dede Korkut Stories has been seen as one of the most important works that can be used in educational activities and intertextual relations can be established. In this respect, the intertextual examination of Dede Korkut Stories will provide a better understanding of the meaning in the texts and a better reflection of the Turkish cultural elements reflected in the texts to future generations.

Keywords: Dede Korkut Stories, intertextuality, reading comprehension.

Giriş

Milletleri oluşturan temel unsurlar kısaca dil, ırk, tarih ve kültürdür (İnan, 2016). Bu unsurlardan biri olan kültür, anlamın yaratıldığı ve insanlar arasında aktarıldığı toplumsal süreçlerin bütünü olarak görülebilir. Kültür; dil, gelenekler, değerler, toplumsal norm ve kurallar, semboller gibi faktörleri kapsayan, bireysel ve toplumsal yaşamımızı aktif olarak etkileyen dinamik bir olgudur. Kültürel miras, kültürü oluşturan bu faktörlerin toplumda kuşaktan kuşağa aktarılmasıdır (TÜBİTAK, 2020, s.14). Somut kültürel miras öğeleri; anıtları, tarihi şehirleri, tarihi binaları, arkeolojik alanları, kültürel alanları ve nesneleri veya her türlü taşınabilir somut kültürel varlıkları içerir (Yeşilbursa, 2013, s.407). Somut olmayan kültürel miras ise bir milletin örf, adet, birliktelik duygusu, edebiyatı, tarihi, geçmişi ve dili gibi birçok unsuru içermektedir.

Dil, milletin birliğinin korunmasında rol oynayan belki de en önemli faktördür. Ralph Waldo Emerson da dilin bir ulus için önemini ortaya koyarak “bir ulusun ruhunun büyük ölçüde diline bakılarak belirlenebileceğini,” (Deutscher, 2013, s.10-11) ifade etmiştir. Dilimiz Türkçe de Türk milleti için çok önemlidir. Türkçe, toplumsal barış ve birlik içinde olmamıza katkı sağlar (İnan, 2016, s. 1). Türk dili, Türk milletinin din, kültür, ırk, coğrafya ve tarih gibi temel yapı taşları üzerine inşa edilmiş en önemli iletişim aracıdır. Türkçe, Türk milletinin değerlerinin geçmişten günümüze aktarılmasını sağlamış, toplumumuzun birlik ve beraberliğinin korunmasına yardımcı olmuştur. Türk dili, geçmiş değerlerimizin birçok izini taşımasının ve tarihimizi incelememize olanak sağlamasının yanı sıra, değişen ve gelişen Türk toplumunun canlılığını koruyan en önemli temsilcisidir (İlhan, 2012, s.1519). Dilimiz bu görevi sözlü ve yazılı olarak destan, atasözü, köşe yazısı, deneme, anı, fabl, deyim, fıkra masal, eleştiri, mâni, biyografi, makale, sohbet ve hikâye gibi edebi metin türleriyle yerine getirmektedir. Edebi eserler milletlerin yüzyıllar boyu süren birikimlerini yansıtmaktadır. Bu birikimler o toplumun hayata bakışını, ideallerini içermektedir. Halkın kültürel ve sosyal değerleri, edebi metinlerle işlenerek korunur ve sonraki nesillere bu yolla aktarılır (Özcan, 2008, s.583). Dil içerisinde yer alan ve nesilden nesile aktarılan bir öge de hikâyelerdir.

Hikâye, kişisel ve ruhsal gelişim ile ilgili birçok alanda uluslararası öneme sahiptir ve çocukların ve gençlerin psikolojik gelişiminde önemli bir pedagojik araçtır. Hikâyenin anlamı ve aktarmadaki rolü eğitim, sosyoloji, edebiyat, tarih, antropoloji gibi çeşitli alanlarda da ele alınmaktadır (Okumuşlar, 2006, s.237). Eğitim, toplum tarafından kabul edilen değerlerin duygusal dönüşüm olarak kazanılmasına yönelik döngüsel modelleri içerir (Önder, 2013, s.1291). Bu bağlamda hikâyeler ve benzeri metinler insanların hayata ve kendilerine bakabilecekleri ayna işlevi görür. Aydın (2012, s.5-6), eğitimi “hikâye anlatma ve anlama sanatı” olarak tanımlar ve hikâyesi olmayan, hikâyeleri kullanmayı bilmeyen bir eğitim sisteminin ruhsal, entelektüel gelişimsel ilerlemesinin çok zor olduğuna dikkat çeker. Hikâyelerin somutlaştırma yoluyla öğrenmeyi ve anlamayı geciktiren soyut anlatımı

kolaylaştırma işlevi de vardır (Okumuşlar, 2006, s.238). Yine hikâyeler kuşakların içinde yaşadıkları toplumun kültürünü ve evrensel değerlerini kazanmalarına ve ortak değerler etrafında birleşmelerine yardımcı olur. Bu değerlerden biri de Dede Korkut Hikâyeleridir.

Dede Korkut Hikâyelerinde Türk milletinin temel nitelikleri, Türk kültürünün duygu ve düşünceleri başarıyla incelenmiştir. Hikâyelerde Türk insanının hayata bakışı, olaylara karşı tutum ve davranışları, dini inançlar, kutsal değerler, doğa algısı, sevinç, acı, kaygı, vatan sevgisi, millet sevgisi, anne, eş, çocuk, aile dayanışması konuları sıklıkla ele alınmaktadır. (Özcan, 2008, s.583). Hikâyelerde Türklerin kahramanları, kahramanlıkları, alpikten alperenliğe geçiş törenleri, insanı çeken akıcı ve heyecanlı olaylar eşliğinde canlı bir şekilde aktarılır. Doğanın ve atlı bozkır kültürünün güçlü bir şekilde anlatılabilmesi için gerekli olan hayvanlar, her hikâyede canlı ve renkli bir anlatım tarzıyla öne çıkar (Günay, 2000, 202). Türk kültürünün hiç şüphesiz en sade aynalarından olan Türk boylarının anlatılarıdır. Bu anlatılar tarihin derinliklerinden günümüze kadar Türk boylarının yaşantılarını belli bir gelenek içerisinde bize anlatan kültür ve sanat eserleridir (Ekici, 2008, s.V). Türk dünyasının edebi ürünleri içinde en başta gelen eserlerinden olan “Dede Korkut Hikâyeleri” disiplinler arası çok yönlü araştırmaların yapılabileceği bir başyapıttır (Yıldıran, 2019, s.56). Türk Milleti’nin dili ve kültürünü yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak için bu denli öneme sahip olan Dede Korkut Hikâyelerinin de Türk eğitim sisteminde daha fazla yer alması gerektiği kaçınılmazdır.

Hikâye anlatımı, eğitimsel teori ve uygulamada, özellikle dini ve ahlaki eğitimde, sosyalleşme ve kültürleşmede, ayrıca evde ve geleneksel anlatımlarda çok önemlidir. Kültürel, etnik ve dini geçmişe sahip kişiler genellikle anlama, açıklama ve yorumlama gibi becerileri geliştirmek için hikâye anlatımına yönelirler (Graham Rossiter, 2001; akt. Okumuşlar, 2006, s.237). Bahsi geçen bu gibi becerileri geliştirmenin en etkili yollarından biri de metinlerarası anlam kurmadır.

Metinlerarasılık, metinlerin iç içe geçtikleri, eserlerin çeşitli temalarda üst üste gelerek birbirleriyle karıştığı, her tür edebi eserin esasında “çoksesli” özellikler barındırdığı, eserin ve anlamın büyük oranda önceki metinlerden, yazarın deneyimlerinden ve bu deneyimlerle okuduklarını/gördüklerini harmanlayarak anlamlandırmasından oluştuğunu ifade eden bir kavramdır (Aktulum, 2011, s.9). Günay (2000, s.202) ise Aktulum’un tanımlamasına paralel şekilde diğer metinlerden ayrıştırılarak tüm alıntılardan basite indirgeyen bir şey olmadığını vurgulayarak, “Hiçbir metin tek başına yazılmamıştır, tek değildir ve tek başına okunamaz. Metinlerarasılık kavramı, bir metnin veya bir metin grubunun açık veya örtük olabilecek diğer metinlerle ilişkisini ifade eder.” demektedir. Metinlerarasılıkta “okuyucu”, mevcut metin ile okuduğu eski metinler arasında bağlantı kuran ve buna göre metnin anlamını inşa eden, okuduğu metnin doğasını hisseden kişidir. Akyol (2006, s.202-203) metinlerarası okumanın ülkemiz için okuma ve öğrenme alanında önemli bir kavram olduğuna değinerek, metinlerarası okuma kavramının okuma alanına katkısını Kristeva’dan (1980) şöyle aktarmaktadır: “Metin kavramı bugüne kadar düşünülenenden daha geniş bir çerçeve içerisinde ele alınmıştır. Buna göre, önemli olan tek şey metindir. Metinlerarası okumanın özü, metinlerdeki düşünce ve fikirler arasında ilişkiler kurarak yeni anlamlar yaratmaktır.” Kıran ve Kıran (2003, s.113-114) ise bunu “Her anlatı bir kültürün içinde bulunur, bundan dolayı, her alıntı yaşadığımız o anki dünyanın dil dışındaki gerçekleri yanında kendisinden daha önceki yazılı ve sözlü diğer metinlere de atıf yapabilir” sözleriyle desteklemektedir. Yani metinler diğer metinlerle bilgi alışverişinde bulunur ve buna bağlı olarak değer ve anlam kazanır (Karataş, 2010, s.159). Bu durum dil eğitiminin temel

taşı olan okuma için de geçerlidir. Başka bir deyişle, okunan metin, okuyucunun ön bilgileri ve önceki okumalar dikkate alındığında anlam kazanır.

Sipe ve Brigtmann (2005), araştırmacıların küçük çocukları bu tür metinlerarası ilişkiler kurmaya teşvik etmesinin etkili bir yolu olarak, onları aynı veya benzer bir hikâyeyi veya aynı hikâyenin farklı versiyonlarını anlatan metinlerle karşılaştırmanın etkili olacağını belirtmişlerdir (akt. Ateş, 2013, s.1572). Köksal ve Ünal'a (2008, s.156) göre de eğitimin temel işlevinin hayata uyumlu ve topluma faydalı bireyler yetiştirmek olduğu düşünüldüğünde, metinlerarası okuma anlayışıyla işlenen derslerin de öğrencilerin ileri düzeyde anlam kurma ve nitelikli yorum yapabileceklerini sağlaması dolayısıyla eğitim adına önemli olduğunu vurgulamaktadırlar.

Eğitimde sadece yazılı alanda değil de sanatın diğer alanlarında (tiyatro, dans, folklor, müzik) sıklıkla kullanılmaya başlanan metinlerarasılık (Aktulum, 2013, s.13), ülkemizde Türk Halk Hikâyelerinde Metinlerarasılık (Özay, 2007; 2009), “Leyla ile Mecnun ve Ferhat ile Şirin anlatılarında metinlerarasılık (Tunç, 2009), Ağrı Dağı Efsanesi’nde metinlerarasılık (Kurtuluş, 2009) gibi çeşitli akademik çalışmalara konu olmuştur. Yurt dışında bu alanda yapılmış çalışmaların sayısının oldukça fazla olduğu (Aktulum, 2013, s.13) bilinmektedir. Yine ülkemizde gerçekleştirilen çeşitli çalışmalarda metinlerarasılığın okuduğunu anlamaya etkisini araştıran çalışmalar (Akdağ, 2011; Ateş, 2013; Demirci, 2019; Kitiş 2019; Ünal, 2007; Ünal ve Köksal, 2008) mevcuttur. Baş, Avşar-Tuncay ve Akyol (2014), metinlerarası anlayışla Türk destanlarının eğitim öğretimde kullanılması ve yine Baş, Avşar-Tuncay ve Şahin (2015) ise Asya-Avrupa kökenli masalların ilköğretimde yapısal bir metinlerarasılıkla nasıl kullanılabileceğini ortaya koydukları çalışmalar yürütmüşlerdir. Ayrıca Dede Korkut Hikâyelerinin tematik ve yapısal açıdan incelenmesine, fonetik yapılarına, göstergesel öğelerine ve bazı hikâyelerinin tahlillerine yönelik çalışmalar (Oğuz, 1996; Dalar, 2015; Saraç, 2013; Üçüncü, 2005; Yıldırım, 2019) bulunmaktadır. Uyanık (2009) ise “Dede Korkut’un Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Hikâyesi” ile “Dede Korkut” isimli televizyon dizisinin metinlerarası ilişkisini inceleyerek varyantlarını, göstergelerini ve medya ile Dede Korkut Hikâyelerinin metinlerarası boyutunu ortaya koymuştur. Türk kültürünü geleceğe taşıma anlamında mihenk taşlarından birisi diyebileceğimiz Dede Korkut Hikâyelerinin metinlerarası anlam kurma anlayışıyla incelenmesine dair herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Buradan hareketle çalışmanın amacı “Dede Korkut Hikâyelerinin metinlerarası anlam kurma anlayışıyla incelenmesi” olarak belirlenmiştir. Çalışmada yanıt aranacak alt sorular ise;

Dede Korkut’un;

- 1- “Dirse Han Oğlu Boğaç Han Hikâyesi” ile “Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek Hikâyesi”,
- 2- “Uşun Koca Oğlu Segrek Hikâyesi” ile “Salur Kazan’ın Tutsak Olup Oğlu Uruz’u Kurtarma Hikâyesi”,

“Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi” ile “Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Olması Hikâyesi” arasındaki metinlerarası ilişkiler nelerdir? şeklindedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma nitel araştırma modellerinden durum çalışması desenine uygun olarak oluşturulmuştur. Durum çalışmaları bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntem olarak tanımlanmaktadır. Durum çalışmaları, bir veya daha fazla olayın, sosyal grubun, programın, koşulun veya diğer birbiriyle ilişkili sistemlerin derinlemesine çalışıldığı bir yöntem şeklinde ifade edilmektedir (McMillan, 2000; akt. Büyüköztürk vd., 2019, s.23). Bu çalışmada Dede Korkut'un altı hikâyesi ele alındığından durum çalışması desenlerinden bütüncül çoklu durum deseni kullanılmıştır. Bütüncül çoklu durum araştırmaları, pek çok vakadan veri toplandığı ve derinlemesine analiz edildiği çalışmalardır (Merriam, 2013, s.49). Araştırmacı bu şekilde konuyu örneklendirmek için birden fazla durum seçer veya tek bir yer içinde birden fazla program seçer ve analiz eder. Bu da daha zengin veri elde edilmesini sağlar.

Veri Toplama Materyalleri

Araştırmanın veri toplama materyallerini toplam 12 adet Dede Korkut Hikâyesi içerisinde yer alan ve metinlerarası ilişkiler bağlamında alan uzmanlarınca incelemeye değer görülen “Dirse Han Oğlu Boğaç Han”, “Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek”, “Uşun Koca Oğlu Segrek”, “Salur Kazan’ın Tutsak Olup Oğlu Uruz’u Kurtarması”, “Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması” ve “Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Olması” hikâyeleri oluşturmaktadır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini ortaya koymak adına çalışmanın her adımı ayrıntılı bir şekilde açıklanmış, incelenecek hikâyelerin belirlenmesi sürecinde alan uzmanlarının görüşüne başvurulmuş, dokümanların doğruluğu tespit edilmiş, analiz sürecinde bağımsız uzmanlarca analizler yapılarak görüş birliği sağlanmış, bulgular kısmında her bir hikâyenin kısa özetine yer verilmiş ve hikâyelerin metinlerarası bağlantılarından oluşan kategorilere hikâyelerden doğrudan kesitler sunulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.190) ve araştırılacak olay veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyalin incelenmesini kapsar. Doküman analizinde, verileri anlamak, ilgili konuya ilişkin bir anlayış oluşturmak ve ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelemek ve yorumlamak esastır (Corbin ve Strauss, 2008). Buradan hareketle çalışmanın amacı doğrultusunda Türk kültürünün en önemli edebi eserlerinden olan 12 adet (bilinen) Dede Korkut Hikâyesi incelenmiştir. Araştırmada var olan mevcut kaynaklar kullanıldığı için doküman incelemesi yöntemi tercih edilmiştir.

Doküman analizi, gözden geçirme (yüzeysel inceleme), okuma (detaylandırma) ve yorumlamayı içerir. Bu yinelemeli süreç, içerik analizinin unsurlarını birleştirir. Buradan hareketle çalışmada ele alınan dokümanlardan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz aşamasında ilk önce metinlerarası bağlamda incelenecek olan hikâyeler belirlenmiş; dokümanların doğruluğu tespit edilmiş, dokümanlar aracılığıyla veriler toplanmış,

dokümanların kodlama işlemi yapılarak tema ve kategoriler belirlenmiştir. Daha sonra ise kodlama işlemi iki farklı uzmana daha bağımsız bir şekilde yaptırılmış, görüş birliği sağlandıktan sonra metinlerarası kategoriler oluşturularak tablolastırılmıştır. Araştırmanın alt problemlerinde yer alan hikâyelerin metinlerarası bağlantılarını ortaya koymak adına da kategori tabloları oluşturulmuş, metinlerarası kategorilerden kesitlere yer verilmiş ve Miles ve Huberman'ın (2021, s.227) Nedensel Zincir Modeli ile her bir alt problemin metinlerarası bağlantıları nedensellik ölçütü uyarınca görselleştirilmiştir ve yorumlanmıştır.

Bulgular

Dede Korkut Hikâyelerinin metinlerarası anlayışla incelenmesini konu edinen çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Hikâyeler okunarak kodlar çıkarılmış, daha sonra kodlardan kategorilere, kategorilerden de temalara ulaşılmıştır.

1- “Dirse Han Oğlu Boğaç Han Hikâyesi” ile “Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek Hikâyesi” arasındaki metinlerarası bağlantılar

Hikâyelerdeki metinler arası bağlantılara geçmeden önce aşağıda hikâyelerin kısa özetine yer verilmiştir.

Dirse Han Oğlu Boğaç Han: Toy'da Kara otağa oturtulan ve çocuğu olmayan Dirse Han'ın bir oğlu olmuş ve Dede Korkut, Bayındır Han'ın boğasını öldürüp bey olduğu için ona "Boğaç Han" adını vermiştir. Dirse Han'ın oğluna verdiği 40 yiğit onu babasına kötüler. Baba, av bahanesiyle oğlunu vurur. Annesinin sütü ve kır çiçekleri çocuğun yarasını iyileştirir. Çocuğun yaşadığını öğrenen kırk yiğit bu sefer Dirse Han'ı kaçıırır. Çocuk, kırk yiğit tarafından kaçıırılan babasını kurtarır. Kırk gün kırk gece düğün edilir. Dirse Han, oğluna tahtı verir.

Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek: Bayındır Han'ın, Oğuz Beylerini topladığı toya bütün beylerin oğulları ile gelmesinden dolayı Büre Bey üzülür. Oğuz beyleri, Büre Bey'e bir erkek evlat dilerken Bican Bey'e de bir kız çocuğu dilerler. Dilekleri kabul olur ve erkek çocuk doğar. Çocuk büyüdükten sonra kendisine hediye getiren tüccarları kâfirlerden kurtarır ve "Bamsı Beyrek" adını alır. Banu Çiçek ile evleneceği gece, kâfirler düğünü basar ve Bamsı'yı esir alır. Yalancının oğlu Yaltacık, kanlı bir gömleğini Banu Çiçek'in kardeşi Deli Karçar'a getirir ve "Bamsı öldü." der. Bunun üzerine Banu Çiçek, Yaltacık ile evlenmeyi kabul eder. Düğün gecesi esir tutulduğu kaleden tekfurun kızının yardımıyla kaçan Bamsı, Banu Çiçek'e hayatta olduğunu haber verir. Sonra Bamsı Beyrek ile Banu Çiçek evlenir, kırk gün kırk gece düğün edilir. Büre Bey tahtını Bamsı Beyrek'e verir.

Bu iki hikâyenin metinlerarası bakış açısıyla ele alınmasının nedeni olarak her iki hikâyenin de *erkek çocuk* ana teması altında Türk Boylarının törelerini, eski Türk boylarında erkek çocuğa bakış açısını, Türk Beylerinin sonradan doğan erkek çocuklarının gösterdiği kahramanlıkları alt temalarını konu edinmesi gösterilebilir. Her iki hikâyenin içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema-kategori-kod dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: “Dirse Han Oğlu Boğaç Han” ve “Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek” Hikâyelerinin Metinlerarası Anlayışla Tema- Kategori- Kod Dağılımı

Dirse Han Oğlu Boğaç Han		Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek	
Tema			
Erkek Çocuk			
Kategoriler	Kodlar	Kodlar	Kategoriler
Erkek Çocuk	Çocuksuzluk Dua/Dilek Neslin Devamı		Erkek Çocuk
Olağanüstülük	Olağanüstülük Hükümdar (Gök Tanrı)		Olağanüstülük
Beylik Alameti	Kahramanlık Av 40 Yiğit Zafer		Beylik Alameti
Savaş	İhanet Esaret Matem/Yas		Savaş
Paylaşma	Ziyafet		Paylaşma
Kadın	Anne	Düğün gelenekleri	Töreler
		Sadakat	At

Tablo 1’e bakıldığında Dede Korkut’un iki farklı hikâyesinin *erkek çocuk* ortak teması çerçevesinde işlendiği, “Dirse Han Oğlu Boğaç Han” ve “Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek” Hikâyelerinin kategori dağılımlarında oluşturulan toplam 8 kategorinin 5’inin (*erkek çocuk*, *olağanüstülük*, *beylik alameti*, *savaş*, *paylaşma*) metinlerarası olduğu görülmektedir. İlgili hikâyelerde kategorilerin altında oluşan toplam 16 kodun 13’ü metinlerarası olarak her iki hikâyede de yer almıştır.

Ele alınan bu iki hikâyenin metinlerarası kodlarından elde edilen kesitler Tablo 2’de verilmiştir.

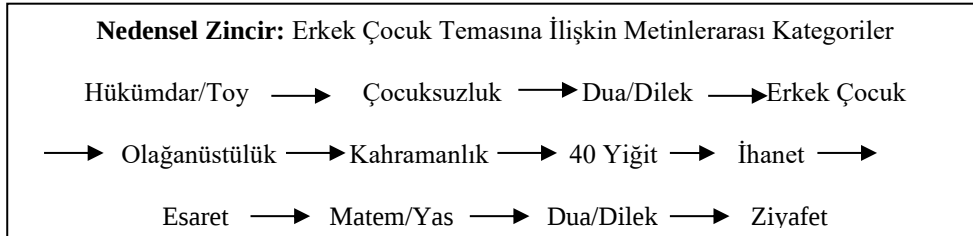
Tablo 2: “Dirse Han Oğlu Boğaç Han” ve “Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek” Hikâyeleri’nin Metinlerarası Kodlarından Kesitler

“Dirse Han Oğlu Boğaç Han” Hikâyesi		“Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek” Hikâyesi
Kesit	Kodlar	Kesit
Bir gün Kam Gan oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı. Şamî otağını yeryüzüne diktirmişti.	Hükümdar/ Toy (Gök Tanrı)	Kam Gön oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı. Kara yerin üstüne ak otağını diktirmişti.
Kimin ki oğlu kızı yok, kara otağa konurun, kara keçe altına döşeyin, kara koyun yahnisinden önüne getirin, yerse yesin, yemezse kalsın gitsin demiştir.	Çocuksuzluk	Pay Büre “Han Kazan nasıl ağlamayayım, nasıl bağırmayayım, oğulda nasibim yok, kardeşte kaderim yok.”
Bayındır Han’ın bir boğası vardı, o boğa sert taşa boynuz vursa un gibi öğütürdü.	Olağanüstülük	Alaca gölgeliği gökyüzüne yükselmişti.
Baban dedi geyikleri kovalasın getirsin.	Av	Pay Büre Bey’in oğlu atlandı, ava çıktı.
Oğlan boğanın alından yumruğunu giderdi. Boğa ayak üstünde duramadı, düştü tepesinin üstüne yıkıldı. Oğuz beyleri gelip oğlanın başına toplandılar, aferin dediler.	Kahramanlık	Pay Büre Bey der: Bre, benim oğlum baş mı kesti, kan mı döktü? Evet baş kesti, kan döktü, adam devirdi dediler. Bre, bu oğlana ad koyacak kadar var mıdır dedi. Evet sultanım, fazladır dediler.

Dirse Han yerinden kalktı. Oğlancığını yanına alıp kırk yiğidi beraberine aldı.	40 Yiğit	Baktı gördü Oğuz'un hududunda bir alaca gölgelik dikilmiş, bir bey oğlu 40 yiğitle sağında ve solunda, oturuyor.
O kırk yiğit haset eylediler, birbirine söylediler: Gelin oğlanı babasına çekiştirelim. Olur ki öldürür, gene bizim izzetimiz hürmetimiz onun babasının yanında hoş olur, ziyade olur dediler.	İhanet	Yaltacuk: Sultanım ben varayım, ölüsü dirisi haberim getireyim dedi. Meğer Beyrek buna bir gömlek bağışlamışta giymezi, saklardı. Vardı, gömleği kana batırdı, Bayındır Han'ın önüne getirip bıraktı. Beyreği Kara Derbentte öldürmüşler, işte delili sultanım dedi.
Dirse Han yayan, bunlar atlı yürüdüler, alıp kanlı kâfir ellerine yöneldiler. Dirse Han esir oldu gider.	Esaret	On altı yıldır ki babanın esiriyim, babaya anaya, akrabaya kardeş hasretim.
Dirse Han'ın hatununun kara bağı sarsıldı, bütün yüreği oynadı, kara süzme gözleri kan yaş doldu.	Matem/Yas	Kızı gelini gülmez oldu. Yedi kız kardeşi ak çıkardılar kara elbiseler giydiler, ağlaştılar böğrüştiler.
Dua edeyim hanım: Ak bürçekli ananın yeri cennet olsun. Ak sakallı babanın yeri cennet olsun.	Dua/dilek	Böyle diyince kudretli Oğuz Beyleri yüzlerim göğe tuttular, el kaldırıp dua eylediler, Allah Teâlâ sana bir oğul versin dediler.
Dirse Han'ın hatunu oğlancığının ilk avıdır diye attan aygır, deveden erkek deve, koyundan koç kestirdi.	Ziyafet	Beyrek de yedi kız kardeşini yedi yiğide verdi. Kırk yerde otağ dikti. Kırk gün kırk gece toy düğün eylediler.

Tablo 2 incelendiğinde her iki hikâyenin de büyük oranda metinlerarası kodlardan oluştuğu ve hikâyelerdeki olayların kısmen paralel ilerlediği görülmektedir. Ulu olan hükümdarın toplantısıyla/ziyafetiyle başlayan metinler, erkek çocuğu olmayan boy beylerinin yaşadığı süreçlerle devam eder. Hikâyeler daha sonra ise bu boy beylerinin bir erkek çocuğu sahibi olmasıyla birlikte çocukların büyümesi, 15-16 yaşlarına geldiğinde kahramanlık göstererek isimlerinin koyulması ve emrine yiğitlerin verilmesi ile devam etmektedir. Sonrasında çeşitli şekilde ihanete uğrayan Boğaç Han ve Bamsı Beyrek'in esir düşme ve esaret süreçleri anlatılmaktadır. Bu durumda oğullarının öldüğünü zanneden boy beylerinin ve hatunlarının matem yaşayışları konu edinerek yıllar sonra çocukların ölmediği bilgisine ulaşıp, neslin devamı olan bu erkek çocukların kurtarılma serüveni ve boy otağında verilen ziyafetlerle hikâyeler sona ermektedir.

Miles ve Huberman (2021, s.227), ilişkisel konularda nedensel bir model oluşturmanın neyin neye sebep olduğuna ilişkin bir zincir oluşturmanın konuyu daha anlaşılır kılacağını ve durumu sadeleştireceğini ifade etmişlerdir. Bu bakımdan ele alınan “Dirse Han Oğlu Boğaç Han” ve “Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek” Hikâyelerinin ortak kodlarının nedensel zincir modeli ile gösterimi Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1: Hikâyelerde Ele Alınan Erkek Çocuk Temasına İlişkin Metinlerarası Kodlarının Nedensel Zincir Modeli ile Gösterimi

Nedensel zincir modelinde çok az detaylandırma ve metinsel açıklamaya yer verilmesi, zincirin kullanılabilirliğini arttırmaktadır (Miles ve Huberman, 2021, s.227). Şekil 1’de de nedensel zincir modeli ile hikâyelerin akışında paralel olarak işlendiği söylenilebilecek olan

erkek çocuk temasına ilişkin metinlerarası kodlar sistematik bir şekilde ortaya konulmuştur. Hükümdarın düzenlediği toyda çocuksuzluk neden olduğu olaylar dizisi, edilen dualar neticesinde dünyaya gelen erkek çocuğun yaşadıklarının birbirlerine zincirleme olarak ilerlemesi nedensel zincir modelinde takip edilebilmektedir.

2- “Salur Kazan’ın Tutsak Olup Oğlu Uruz’un Kurtardığı Hikâyesi” ile “Uşun Koca Oğlu Segrek Hikâyesi” arasındaki metinlerarası bağlantılar

Hikâyelerde içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema, kategori ve kod bulgularına geçmeden önce hikâyelerin kısa özeti aşağıda verilmiştir.

Salur Kazan’ın Tutsak Olup Oğlu Uruz’un Kurtardığı Hikâyesi: Tarabuzan Tekfuru, Salur Kazan’a bir şahin gönderir. Salur Kazan, şahincibaşına ava çıkacağını haber verir. Av sırasında şahin Taman’ın kalesine iner. Şahinin peşinden giden Salur Kazan uykuya dalar ve 7 gün uyur. Taman, Oğuzların Bey’i olduğunu öğrenince Salur Kazan’ı esir alır. Taman’ın eşinin isteği üzerine esir tutulduğu kuyudan çıkarılan Salur Kazan’dan kâfirleri övmesi istenir, ama o bunu yapmaz. Bir erkek kardeşi ve bir oğlu olduğu için de onu öldürmezler. Oğlu Uruz, Salur Kazan’ın yardımına gelir. Kâfirler, birbirini tanımayan Kazan ve oğlunu savaştırırlar ve Uruz babasını yaralar. Bu sırada Kazan Bey, Uruz’a babası olduğunu açıklar. Uruz babasının elini öper, kâfirleri yenerler ve yurtlarına dönerler.

Uşun Koca Oğlu Segrek Hikâyesi: Uşun Koca adında bir adamın Egrek ve Segrek adında iki oğlu vardır. Bir gün Egrek beyleri ayaklar altına alır, Kazan Bey’in karşısına geçer ve oturur. Ters Uzamış adlı bir bey, ondan kahramanlık göstermediğini, kan dökmediğini, açları doyurmadığını, dolayısıyla da burada ne aradığını sorar. Kahramanlık göstermenin, açları doyurmanın bir hüner olduğunu öğrenen Egrek, Kazan Han’dan akın yapması için müsaade etmesini ister. Kazan Han kabul eder; üç yüz yiğit verip gönderir. Egrek akın sırasında yakalanır, esir düşer. Yıllar sonra Egrek adında bir kardeşi olduğunu öğrenen Uşun Koca’nın diğer oğlu Segrek, onu kurtarmaya gider. Egrek kardeşini tanımadığı için kâfirler tuzak kurmak isterler. Segrek’in deli olduğunu, yoldan geçenlerin ekmeğine uzandığını ve Segrek’i öldürürse gitmesine izin vereceklerini söylerler. Segrek ile savaşmaya giden Egrek, gittiğinde bu adamın kardeşi olduğunu öğrenir. Kâfirleri mağlup ederler. Yurtlarına dönerler.

İki hikâyede de tuzak ana teması altında Türk boylarında aynı kandan olan bireylerin tuzağa düşürülerek esir düşmesi, yıllar içerisinde bu bireylerin birbirlerinin varlığından haberdar olmaması ve haberdar olduktan sonra da birbirlerini tanımadan savaştırılmaları, daha sonra gerçeği öğrenince de kâfirleri yenerek yurtlarına dönmelerinin konu edinmesi, bu iki hikâyenin metinlerarası anlayışla ele alınmasının nedeni olarak gösterilebilir. Her iki hikâyenin içerik analizi sonucunda oluşturulan tema- kategori- kod dağılımı Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: “Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi” ve “Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Olması” Hikâyelerinin Metinlerarası Anlayışla Tema- Kategori- Kod Dağılımı

Salur Kazan'ın Tutsak Olup Oğlu Uruz'un Kurtardığı Hikâyesi		Uşun Koca Oğlu Segrek Hikâyesi	
Tema			
Tuzak			
Kategoriler	Kodlar	Kodlar	Kategoriler

<i>Tuzak</i>	Tuzak Casus Esaret Baba-oğul/kardeş savaşı	<i>Tuzak</i>
<i>Gizem</i>	Gerçekleri Gizleme	<i>Gizem</i>
<i>Esaretten Kurtulma</i>	And/Yemin Zafer Kavuşma Ziyafet	<i>Esaretten Kurtulma</i>
<i>Beylik</i>	Küçücük ölüm Av Güç	<i>Beylik</i>
	Beylik alametleri	<i>Matem</i>
	Matem/Yas Kara (Siyah)	<i>Matem</i>
	İntikam Tabiat	<i>Diğer</i>

Tablo 3'te Dede Korkut'un "Salur Kazan'ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi" ve "Kazan Bey'in Oğlu Uruz Bey'in Tutsak Olması Hikâyesi"nin tema- kategori- kod dağılımı görülmektedir. Tabloda her iki hikâye için oluşan toplam 6 kategorinin 3'ünün ortak olduğu ve metinlerarası kodlardan oluştuğu, yine "beylik" kategorisinin her iki hikâyede de ortak olmasına rağmen içerikte farklı kodlar ile temsil edildiği yer almaktadır. Bu duruma örnek olarak, "Salur Kazan'ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi"nde *küçücük ölüm* kodu altında "Meğer hanım, Oğuz Beyleri yedi gün uyurdu. Onun için bu uykuya küçücük ölüm derlerdi", kesiti; "Kazan Bey'in Oğlu Uruz Bey'in Tutsak Olması Hikâyesi"nde ise *Beylik alametleri* kodu altında "... yay çekmeden, ok atmadan, düşmanı yenmeden, Oğuz için ganimet almadan tacımı tahtımı sana vermezler oğul!" kesiti gösterilebilir.

Ele alınan bu iki hikâyenin metinlerarası kodlardan elde edilen kesitler Tablo 4'te verilmiştir.

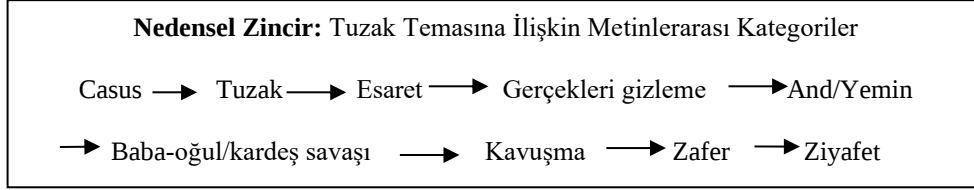
Tablo 4: "Salur Kazan'ın Tutsak Olup Oğlu Uruz'un Kurtardığı Hikâyesi" ve "Uşun Koca Oğlu Segrek" Hikâyeleri'nin Metinlerarası Kodlarından Kesitler

"Salur Kazan'ın Tutsak Olup Oğlu Uruz'un Kurtardığı" Hikâyesi		"Uşun Koca Oğlu Segrek" Hikâyesi
Kesit	Kodlar	Kesit
Casus geldi: atlılar geldi, içinde beyleri yattı uyudu.	Casus	Meğer Kara Tekfur'un casusu vardı, bunları gördü, gidip tekfura söyledi.
Tekfur hemen askerini topladı, Salur Kazan'ın askerlerine tuzak kurup saldırdı.	Tuzak	Kara Tekfur avluya uçanlardan kaz, tavuk, yürüyenlerden geyik, tavşan doldurup Oğuz yiğitlerine bunu tuzak yapmıştı.
Kazan'ın üzerine çullandılar, uyuduğu yerde tuttular, elini ayağını sınıksız bağladılar, bir arabaya yüklettiler, arabayı muhkem urganla sardılar.	Esaret	Egrek'i tuttular. Alınca Kalesinde zindana attılar.
Anası ağladı. "Oğul baban sağdır, amma söylemeğe korkardım, kâfire varırsın, kendini vurursun helak olursun, onun için sana söylemiyordum canım oğul" dedi.	Gerçekleri gizleme	Babası "Yanlış haberdur oğul, kaçan giden senin ağabeyin değil, başkasıdır, ak sakallı ben babanı ağlatma, ihtiyarcık olmuş ananı sızlatma" dedi.
Kazan'a: And iç bizim memleketimize düşmanlığa gelmeyesin, hem bizi öv Oğuz'u yer, seni bırakıverelim var git dediler.	And/yemin	Oğlan "ana ağabeyimin başına and içmişim, dönmem yok" dedi.
Hemen burada Kazan atı meydana sürdü, hasım, diledi. Boz atlı Beyrek at tepti meydana girdi.	Baba-oğul/kardeş savaşı	Egrek'i zindandan çıkardılar. Saçını sakalını tıraş ettiler. Bir at, bir kılıç verdiler. Segrek'in üzerine saldırdılar.
Uruz'un şefkat damarları kaynadı. Attan yere indi. Babasının elini öptü. Kazan da attan indi. Oğlunun boynunu öptü.	Kavuşma	İki kardeş kucaklaşıp görüştüler. Egrek küçük kardeşinin boynunu öptü. Segrek de ağabeyinin elini öptü.

Yürüyerek kâfire at sürdüler, kılıç vurdular. Derelerde tepelerde kâfire kırgın girdi. Kaleyi aldılar.	Zafer	Kara elbiseli kâfire at sürdüler, kılıç yürüttüler. Kâfiri bastılar mağlup ettiler, kaleye döktüler.
Yedi gün yedi gece toy düğün edip yeme içme oldu.	Ziyafet	Eğlence, yemek içmek oldu.

Tablo 4’e bakıldığında birinci alt problemde ele alınan hikâyelerde olduğu gibi bu iki hikâyede de akışın paralellik gösterdiği ve metinlerarası kodların yoğun olarak yer aldığı görülmektedir. Eski Türk Beylikleri döneminde, düşmanların casuslar aracılığıyla Türk Beylerini/ çocuklarını tuzağa çekerek esir almalarıyla başlayan olaylar dizisi, gerçeklerden yıllar sonra haberi olan beyin oğlunun/kardeşinin onu kurtarmaya and içmesiyle devam etmektedir. Daha sonra yıllar geçtiği için birbirini görmeyen/öldü sanan kardeşlerin/baba-oğulun yine düşmanların tuzağıyla birbiriyle mücadele ettirilmeleri işlenmektedir. Hikâyelerin sonunda ise bu baba-oğul/kardeşlerin birbiri tanıyarak sarılıp kucaklaşmaları ve düşmanı bozguna uğratarak yurtlarına dönüp ziyafet verilmesi ele alınmaktadır.

“Salur Kazan’ın Tutsak Olup Oğlu Uruz’un Kurtardığı Hikâyesi” ve “Uşun Koca Oğlu Segrek” Hikâyelerinin metinlerarası kodlarının nedensel zincir modeli ile gösterimi Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2: Ele Alınan Hikâyelerin Tuzak Temasına İlişkin Metinlerarası Kodlarının Nedensel Zincir Modeli ile Gösterimi

Şekil 2’de, incelenen hikâyelerin nedensel zincir modeli ile tuzak temasına ilişkin metinlerarası kodlarının sistematik bir şekilde verildiği görülmektedir. Oğuz Beylerine kurulan tuzakların devamında nelere neden olduğu ve olayların sonucunun nasıl geliştiği Şekil 2’de yer almaktadır.

3- “Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi” ile “Kazan Beyin Oğlu Uruz Beyin Tutsak Olması Hikâyesi” arasındaki metinlerarası bağlantılar

Hikâyelerin kısa özeti aşağıda verilmiştir.

Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi: Salur Kazan, oğlu Uruz Kağan’ın ikazına rağmen Oğuz beyleriyle avlanırken evine üç yüz yiğit adam ve oğlu Uruz’u bırakmıştır. Bu durumu öğrenen düşman Salur Kazan’ın evini basar. Karısını, gelinini ve oğlunu esir alır. Av esnasında gördüğü rüyadan etkilenip geri dönen Salur Kazan, evini gördükten sonra düşmanın peşine düşer. On bin koyununu düşmana vermeyen bir çoban (istemese de) onunla birlikte gider. Oğuz beyleri ile birlikte düşmanı yenerek karısını, gelinini ve oğlunu yanına alarak yurtlarına dönerler.

Kazan Beyin Oğlu Uruz Beyin Tutsak Olması Hikâyesi: Kazan Bey, oğlunun henüz kan dökmeyeceği, kahramanlık göstermediği ve isminin olmadığı için üzgün olduğunu beyan eder. Oğlu da babasından ona savaşın nasıl yapıldığını ve kahramanlığın nasıl gösterilmesi gerektiğini öğretmesini ister. Ardından Kazan Hanı oğlunu ava çıkarırken, düşman gelir ve Kazan Han savaşmaya başlar. Oğluna sadece izlemesini söylemesine rağmen Uruz, babası

tarafından fark edilmeden savaş eder. Babası savaştan sonra Uruz'u bulamaz, eve döner ve yine orada da bulamaz. Bunun üzerine Salur Kazan, düşmanla savaşın yapıldığı yere gelir. Oğlunun kılıcını görünce esir düştüğünü anlar. Düşmanla tek başına savaşa giren Kazan Bey yenilir. Bunu takiben Hatun, kırk kız ve diğer Oğuz beyleriyle kâfirleri yener. Oğulları Uruz'a kavuşurlar ve yurtlarına dönerler.

Bu iki hikâyenin metinlerarası anlayışla ele alınmasına sebep olarak Eski Türk Beylerinin birlik ve beraberlik ana teması altında, bu beyliklerde törelerin nasıl işlendiği, kadının önemi, erkek çocukların kahramanlık göstermeleri gibi alt temaların metinlerarası olarak hikâyelerin akışında işlenmesi gösterilebilir. Her iki hikâyenin içerik analizi sonucu oluşturulan tema-kategori- kod dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: “Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi” ve “Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Olması” Hikâyelerinin Metinlerarası Anlayışla Tema- Kategori- Kod Dağılımı

Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması		Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Olması	
Tema			
Eski Türk Beylerinde Birlik ve Beraberlik			
Kategoriler	Kodlar	Kodlar	Kategoriler
Birlik ve beraberlik	Birlik ve beraberlik		Birlik ve beraberlik
	Ziyafet		
	Ganimet		
	Kavuşma		
Mücadele	Zafer		Mücadele
	Esaret		
	Casus		
	Av		
Törenler	Dini vecibeler		Törenler
	Matem/Yas		
	Ziyafet		
	Kavuşma		
Kadının yeri	Ana	Savaşçı Kadın	Kadının yeri
Değerler	Merhamet Namus	Töreler	Değerler
Olağanüstü olaylar	Mübalağa Doğa ile konuşma	Kahramanlık gösterme Av	Beylik alametleri
Hayvanların Önemi	Hayvancılık Şahin	Şükür Aşağılama	Diğer

“Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması” ve “Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Olması Hikâyesi” hikâyelerinin tema-kategori-kod dağılımı Tablo 5’te görülmektedir. Buna göre, yapılan analizler neticesinde iki hikâyenin ortak teması *Eski Türk Beyliklerinde Birlik ve Beraberlik* olarak bulunmuştur. Hikâyelerde yedişer kategori ve toplamda 24 kod ortaya çıkmıştır. Kategorilerden üç tanesi (*Birlik ve beraberlik*, *Mücadele*, *Törenler*) kodlardan ise 10 tanesi (birlik ve beraberlik, ziyafet, ganimet, kavuşma, zafer, esaret, casus, av, dini vecibeler, matem/yas) metinlerarası olarak her iki hikâyede de yer almaktadır. Bazı kategorilerin (değerler, kadının yeri) her iki hikâyede de yer aldığı fakat içerikte ele alınan hâliyle farklı kodlarla temsil edildiği de ulaşılan bir diğer bulgudur.

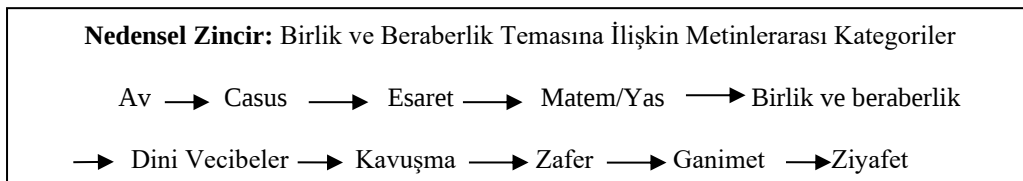
Ele alınan bu iki hikâyenin metinlerarası kodlarından ulaşılan kesitler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: “Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi” ve “Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Olması” Hikâyelerinin Metinlerarası Kodlarından Kesitler

“Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması” Hikâyesi		“Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Olması” Hikâyesi
Kesit	Kodlar	Kesit
Yürüyelim beyler, av avlayalım, kuş kuşlayalım.	Av	Ben bu oğlamı alayım ava gideyim, yedi günlük azık ile çıkayım.
Kâfirin casusu casusladı, vardı kâfirler azgını Şöklî Melik’e haber verdi.	Casus	Meğer Başî Açık Tatyan Kalesi’nden, Ak Saka Kalesi’ne kâfirin casusu vardı.
Kırık ince belli kız ile boyu uzun Burla Hatun esir gitti. Han Kazan’ın oğlu Uruz Bey üç yüz yiğitle eli bağlı gitti.	Esaret	Uruz’u eli bağlı boynu bağlı, yüzü üzerine atıp yürüyüverdiler.
Bu halleri gördüğünde Kazan’ın kara süzme gözleri kan yaş doldu, kan damarları kaynadı, kara bağı sarsıldı.	Matem/Yas	Kazan’ın aklı başından gitti, kara bağı sarsıldı, bütün yüreği oynadı, karanlıklı gözleri kan yaş doldu.
Bu sırada kudretli Oğuz beyleri yetişti. Sayılmakla Oğuz beyleri tükense olmaz, hep yetiştiler.	Birlik ve Beraberlik	Bu sırada Oğuz yiğitleri bir bir yetişti. Saymakla Oğuz beyleri tükense olmaz, Kazan’ın beyleri hep yetişti, başına toplandı.
Arı sudan abdest aldılar, ak alınlarını yere kodular, iki rekât namaz kıldılar, Muhammed’e salâvat getirdiler.	Dini vecibeler	Arı sudan abdest aldılar, iki rekât namaz kıldılar. Adı güzel Muhammed’e salâvat getirdiler.
Kazan Bey ordusunu, çoluğunu çocuğunu, hazinesini aldı geri döndü.	Kavuşma	Kazan oğlunun üzerine geldi. İndi, elini çözdü. Kucaklaşıp baba ile oğul görüştü.
Kazan Bey’in kardeşi kâfirin tuğu ile sancağını kılıçladı yere düşürdü. On iki bin kâfir kılıçtan geçti.	Zafer	Boyu uzun Burla Hatun kara tuğunu kâfirin kılıçladı yere düşürdü. Tekfur yenildi. Kâfir kaçtı.
Katar katar kızıl develerini yedekte çektiler. Ağır hazinesini, bol akçesini yağmaladılar.	Ganimet	Oğuz beyleri ganimet aldı.
Yedi gün yedi gece yeme içme oldu.	Ziyafet	Akça Kale Sürmeli’ye gelip Kazan kırk otağ diktirdi. Yedi gün yedi gece yeme içme oldu.

Tablo 6 incelendiğinde ele alınan hikâyelerin *birlik ve beraberlik* ana teması çerçevesindeki kategorilerin ve kodlarının metinlerarası olarak hikâye akışlarında paralel olarak ortaya konulduğu görülmektedir. Oğuz Beylerinin ava çıkmasıyla başlayan olaylar, çeşitli şekillerde casusların devreye girmesi neticesinde beylerin otaklarının veya avlarının basılması ile ailelerinin tutsak olması üzerine devam etmektedir. Daha sonra ise aile fertlerini/oğlunu kurtarmak isteyen beylerin düşmanla çarpışmalarını, diğer tüm Oğuz Beylerinin üst düzey bir birlik ve beraberlik sergileyerek bu beylerin yardımına gelmeleri anlatılmaktadır. Beyler, bu esnada da dini vecibelerini yerine getirmekte; savaştan sonra ganimetlerini almaktadırlar. Oğuz Beyi’nin esir olan aile fertlerine kavuşması ile de ziyafetler düzenlenerek hikâyeler sona erdirilmektedir.

“Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi” ile “Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Olması Hikâyesi”nin metinlerarası kodlarının nedensel zincir modeli ile gösterimi Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3: “Salur Kazan’ın Evinin Yağmalanması Hikâyesi” ile “Kazan Bey’in Oğlu Uruz Bey’in Tutsak Olması Hikâyesi”nin Metinlerarası Kodlarının Nedensel Zincir Modeli İle Gösterimi

Şekil 3’te analiz edilen iki hikâyenin nedensel zincir modeli ile birlik ve beraberlik temasına ilişkin metinlerarası kodlarının sistematik bir şekilde verildiği görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmada Dede Korkut Hikâyelerinin metinlerarası anlam kurma anlayışıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Türk sözlü kültürünün en önemli eserlerinden olan Dede Korkut Hikâyelerinin bu anlayışla incelenmesi metinlerdeki anlamın daha iyi anlaşılmasını ve metinlerde yansıtılan Türk kültür öğelerinin gelecek kuşaklara daha iyi yansıtılmasını sağlayacaktır.

Çalışmada ilk önce Dede Korkut’un “Dirse Han Oğlu Boğaç Han” ve “Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek” Hikâyelerinin metinlerarası ilişkileri incelenmiştir. Çalışmada bu iki hikâyenin “*erkek çocuk*” ana teması altında ele alındığı, hikâyelerde oluşan kategorilerden *erkek çocuk*, *olağanüstülük*, *beylik alameti*, *savaş ve paylaşma* kategorilerinde “hükümdar/toy (Gök Tanrı), çocuksuzluk, olağanüstülük, av, kahramanlık, 40 yiğit, ihanet, esaret, matem/yas, dua/dilek ve ziyafet” kodlarının her iki hikâyede de metinlerarası olarak yer aldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Hikâyelerin analizinde ortaya çıkan 8 kategorinin 5’inin ve toplam 16 kodun 13’ünün ortak olması bu hikâyelerin metinlerarası bağlamda eğitim öğretimde kullanılabileceğini ortaya koymaktadır. Bu hikâyelerde ön plana çıkan erkek çocuk teması, atanın yaktığı ateşin sönmemesi, annenin kurduğu ocağın tütmesi ve soylu neslin devamı için Türklerde oldukça önemli bir temadır. Baş, Avşar-Tuncay ve Akyol (2014) da metinlerarası anlayışla Türk destanlarını ele aldıkları çalışmalarında bu çalışmaya benzer şekilde Yaratılış ve Oğuz Kağan Destanında, Ergenekon ve Göç Destanında, Manas ve Satuk Buğra Han Destanlarında erkek çocuğun neslin devamı şeklinde nitelendirildiğini ortaya koymuşlardır. Yine Dıykanbayeva (2011) çalışmasında diğer Türk boylarında olduğu gibi Kırgız Türklerinde de erkek çocuklarının baba adını taşıyıp soyu devam ettirmekten, neslin devamını sağlamaktan sorumlu tutulduğuna dikkat çekmiştir. Karadoğan (2019) da “Çocuk ve Çocukluk” Kavramının Tarihsel Süreçte Değerlendirilmesi” isimli çalışmasında Türklerde erkek çocuğun ailenin devamını sağlamadaki en kıymetli faktörlerden biri olduğuna işaret etmiştir. Arı ve Karateke (2010) çalışmasında Dede Korkut Hikâyelerinde çocuk sahibi olmanın önemli olduğunu özellikle de babanın yerini tutacak erkek çocuğa büyük önem verildiğini vurgulamıştır. Hükümdarlık konusunda da Eski Türklerde Kamlık inancı olduğu dönemlerde hükümdarın Kam nitelikleri taşıdığı varsayılmaktaydı. Her iki hikâyede de bu durum ele alınmış ve ulaşılan bulgu Aydemir’in (2010) bulgularıyla örtüşmektedir. Dolayısıyla bu iki metinde ortaya konulan ve metinlerarası olarak her iki metinde de bulunan erkek çocuk temasının ve diğer kategorilerin alan yazındaki çalışmaların bulgularıyla örtüştüğü söylenebilir.

Araştırmada metinlerarası anlayışla incelenen diğer Dede Korkut Hikâyeleri “Salur Kazan’ın Tutsak Olup Oğlu Uruz’un Kurtardığı Hikâyesi” ile “Uşun Koca Oğlu Segrek Hikâyesi”dir. Çalışmada bu iki hikâyenin de “*tuzak*” ana teması altında metinlerarası anlayışla eğitim öğretimde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Yine iki hikâyenin toplam 6 kategorisinin 3’ünün metinlerarası olduğu ve bu ortak kategorilerde bulunan “casus, tuzak, esaret, gerçekleri gizleme, and/yemin, baba-oğul/kardeş savaşı, kavuşma, zafer ve ziyafet” kodlarında metinlerarası ilişki kurulabileceği görülmüştür. Ayrıca hikâyelerin analizinde ortaya çıkan toplam 17 kodun 9’unun metinlerarası olarak her iki hikâyede de yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Eski Türk boylarında diğer milletlerle savaşma, mücadele etme, göçebe olan yaşam

tarzında yer-yurt edinme kavgası ve diğer milletlerle bu süreçte yaşanan tuzak-casusluk konuları sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. İslamiyet'in kabulü ile gaza ve cihat anlayışıyla birleşen bu durumun kültürümüzde yer edinmesi ile sözlü ve yazılı eserlerimizde yer edinmesi kaçınılmaz olmuştur. Üçüncü (2005) de Uşun Koca oğlu Segrek hikâyesi üzerine gerçekleştirdiği çalışmasında bu çalışmanın sonuçlarıyla paralel doğrultuda kategoriler/kodlar oluşturmuştur.

Dede Korkut'un "Salur Kazan'ın Evinin Yağmalanması" ile "Kazan Bey'in Oğlu Uruz Bey'in Tutsak Olması" isimli hikâyeleri de araştırma çerçevesinde metinlerarası bakış açısıyla incelenmiştir. Bu iki hikâyenin metinlerarası ana teması "*birlik ve beraberlik*" olarak saptanmıştır. Bu hikâyelerde 9 kategorinin 3'ünün ve toplam 24 kodun 10'unun metinlerarası olarak yer aldığı görülmüştür. Çalışmada "av, casus, esaret, matem/yas, birlik ve beraberlik, dini vecibeler, kavuşma, zafer, ganimet ve ziyafet" kodları metinlerarası bağlantılar kurulan kodlar olmuştur. Türk toplumunda birlik ve beraberlik konusu geçmişten günümüze çok sıkı bir şekilde devam eden unsurların başında gelmektedir. Düğünlerde, matemlerde, mevlitlerde, sevinçte ve üzüntüde, zor zamanlarda Türk Milletini bir arada tutan en önemli şey birlikteliktir. Çalışmada incelenen "Salur Kazan'ın Evinin Yağmalanması" ve "Kazan Bey'in Oğlu Uruz Bey'in Tutsak Olması" hikâyelerinde bu bilincin gelecek kuşaklara aktarılması adına birliktelik örneklerine metinlerarası olarak sıklıkla yer verilmiştir. Bu bulgu Dede Korkut Hikâyelerindeki değerleri ortaya koyan Deveci, Belet ve Türe'nin (2013, s.318) ve Mandaloğlu'nun (2012) bulgularıyla da örtüşmektedir. Ayrıca hikâyelerde Türk toplumunun önemli kültürel değerlerinden biri olan "av" konusu da metinlerarası olarak işlenmiştir. Konar-göçer olan eski Türklerde av hem fizyolojik ihtiyaçların giderilmesinde bir araç hem de özellikle erkek çocukların hüner göstermesinde, ok atıp at binmesinde kendilerini geliştirebilecekleri önemli bir ritüeldir. Mandaloğlu (2012) da eski Türklerde "sığır" denilen av törenlerinin Türk gelenek ve göreneklerini yansıtan ve birlikteliği simgeleyen önemli bir unsur olduğunu vurgulamıştır. Yine hikâyelerde metinlerarası olarak yer alan dini vecibelerin yerine getirilmesi Deveci, Belet ve Türe'nin (2013, s.318) de çalışmasında ortaya koydukları Dede Korkut Hikâyelerindeki değerlerden biridir.

Çalışmada dikkat çeken bir diğer konu da ele alınan altı hikâyede de kavuşma/buluşma, dua/dilek, zafer ve ziyafet kodlarına yer verilmiş olmasıdır. Her hikâyenin sonunda zafer kazanılması ve bu zaferden sonra soylu Türk beylerinin ziyafetler vermesi, Türklerde hem beyliğin alametlerinden birisi hem de birlik beraberliğin göstergelerinden birisidir. Ayrıca bu ziyafetler cömertliğin, paylaşmanın, ödül vermenin göstergesi olarak da görülmektedir. Bu bulgu alan yazında yer alan ve Dede Korkut Hikâyelerinde cömertliğin sıklıkla vurgulanan öğelerden birisi olduğuna dikkat çeken araştırmalarla (Tunçdöken, 2009; Özbay ve Karakuş Tayşi, 2011; Deveci, Belet ve Türe, 2013, s.316) benzerlik göstermektedir. Burada dua/dilek kategorisinin Türklerde inanç anlayışını temsil ettiği söylenebilir. Edilen dualarda ayrıca sıkça Türklüğü övme, olağanüstülükler yer verme gibi unsurların da Dede Korkut Hikâyelerinin destan olarak nitelendirilmesinde ortaya çıkan özellikler olduğu ifade edilebilir.

Sonuç olarak ele alınan Dede Korkut Hikâyelerinin metinlerarası anlayışla incelenmesi sonucunda pek çok metinlerarası ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerin üst düzey düşünme, anlam kurma ve bu anlamı kültürel birikimlerimizle harmanlayabilmesi adına Dede Korkut Hikâyeleri eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılacak ve metinlerarası ilişkiler kurulabilecek en önemli eserlerden biridir. Türk milletinin kültürel birikimini bünyesinde

barındıran Dede Korkut Hikâyelerinin gelecek nesillere aktarılması, bu zenginliklerimizin tanınması ve benimsenmesi eğitim sistemimizin en önemli hedeflerinden birisi olmalıdır.

Öneriler

Elde edilen sonuçlara dayanarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Dede Korkut Hikâyelerinin metinlerarası anlam kurma işlevinden de yararlanarak öğretim programlarında bu hikâyelere daha fazla yer verilmesi sağlanmalıdır.
- Çocuk edebiyatı açısından da değerlendirilebilecek olan Dede Korkut Hikâyeleri, çocuğun dünyasında istenilen hedef davranışı gerçekleştirmede etkili olacak özelliklere sahiptir. Bu anlamda hikâyeler uzmanlar tarafından çocukların yaş gruplarına göre sınıflandırılmalı ve okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve lise çağlarına göre uyarlanmalıdır.
- Türk kültürünün gelecek kuşaklara aktarılabilmesi ve metinlerarası ilişkiler kurarak üst düzey öğrenmelerin sağlanabilmesi adına kültürümüze özgü başka edebî eserler de analiz edilebilir.
- Dede Korkut Hikâyeleri ile eski Türk Destanları arasındaki metinlerarası bağlantılar incelenebilir.

Kaynaklar

- Aktulum, K. (2011). *Metinlerarasılık/göstegelelerarasılık*. Kanguru Yayıncılık.
- Aktulum, K. (2013). *Folklor ve metinlerarasılık*. Çizgi Kitabevi.
- Aktulum, K. (2014). *Metinlerarası ilişkiler*. Kanguru Yayıncılık.
- Akdal, D. (2011). *Metinler arası okuma yaklaşımının ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi.
- Akyol, H. (2006)i. *Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Kök Yayıncılık.
- Akyol, H. ve Kuralbayeva, A. (2021). Kazakistan ve Türkiye'deki 1. sınıf ana dil öğretim ders kitaplarının karşılaştırılması. *Bilgi Dergisi*, 97, 109-136.
- Arı, B. ve Karateke, E. (2010). Dede Korkut Hikâyelerinde kadın ve çocuk eğitimi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (14), 275-284.
- Ateş, S. (2013). İlkokulda peritextual okumadan metinler arası okumaya resimli hikâye kitabı okuma süreci. *International Journal of Human Sciences*, 10 (1), 1567-1585.
- Aydın, A. (2012). *Eğitim hikâyesidir*. Pegem Akademi Yayınları.
- Baş, Ö., Avşar Tuncay, A. ve Akyol, H. (2014). Metinlerarası anlayışla Türk destanlarının eğitim öğretimde kullanılması. *Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama*, 26, 23-36.
- Baş, Ö., Avşar Tuncay, A. ve Şahin, A. E. (2015). Asya-Avrupa kökenli masalların ilköğretimde yapısal bir metinlerarasılık perspektifinde kullanılması. *Bilgi Dergisi*, 73, 39-62.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. Baskı). Pegem Yayınları.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks Sage.

- Dalar, T. (2015). Kazan Oğlu Uruz'un esir düştüğü anlatı üzerine arketipsel ve imgesel bir yorum. *Belgü*, 2, 203-215.
- Demirci, M. (2019). *5.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerarası unsurları tespit etmek ve metinler arası okumanın okuduğunu anlamaya etkisini incelemek*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun: Giresun Üniversitesi.
- Deutscher, G. (2013). *Dilin aynasından*. (Çev. Cemal Yardımcı), Metis Yayınları.
- Deveci, H., Belet, D. ve Türe, H. (2013). Dede Korkut Hikâyelerinde yer alan değerler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (46), 294-321.
- Diyanbayeva, M. (2011). Kırgız Türklerinde erkek çocuğun önemi ve edebi eserlere yansımaları. *A.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, 46, 181-194.
- Ekici, M. (2008). *Türk boylarının destanları*. (Karl Reichl) kitabından çeviri. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Günay, U. T. (2000). Dede Korkut kitabı ve toplumsal değerlerin tahlili. *Uluslararası Dede Korkut Bilgi Şöleni*, 202.
- İlhan, N. (2020). Toplumsal ve ferdi düşüncenin dile yansımaları (dil-düşünce ilişkileri). *Turkish Studies*, 7 (3), 1517-1525.
- İnan, İ. (2016). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerdeki deyim, atasözü ve özdeyişlerin analizi ve Türkçe eğitime katkıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Karadoğan, U. (2019). Çocuk ve çocukluk kavramının tarihsel süreçte değerlendirilmesi. *Çocuk ve Medeniyet*, 1, 195-226.
- Karatay, H. (2010). Türkçe dersi öğretim araçlarında yapılandırmacılık: metinlerarasılık. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (14), 155- 178.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.
- Kıran, A. E. ve Kıran, Z. (2003). *Yazınsal okuma süreçleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kitiş, E. (2019). *Metinlerarası okuma uygulamalarının ortaokul öğrencileri üzerindeki etkililiğine yönelik bir inceleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Köksal, K. ve Ünal, E. (2008). Metinler arası okumanın okuduğunu anlamaya etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (26), 154-169.
- Mandaloğlu, M. (2012). İslamiyet'ten önce Türklerde toplantı ve törenler. *TSA*, 16 (2), 211-232.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma*. (Çeviri ed. Selahattin Turan). Nobel Yayıncılık.
- Miles, M. ve Huberman, M. (2021). *Genişletilmiş bir kaynak kitap nitel veri analizi*. (Çev. Eds. Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy). Pegem Yayıncılık.
- Oğuz, Ö. (1996). Dede Korkut Destanlarından "Kanlı Koca Oğlu Turalı Boyı"nın tahlili. *Bilig*, 1, 17-23.
- Okumuşlar, M. (2006). Din eğitiminde etkin bir yöntem olarak hikâye. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21, 237-252.
- Önder, M. (2013). Sevgi, din dili ve hikâyelerin çocukların din eğitimindeki yeri ve önemi. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 6 (3), 1285-1298.

- Özay, Y. (2007). *Metinlerarası ilişkilerde Türk halk hikâyeleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Özay, Y. (2009). Metinlerarasılık ve Türk halk hikâyelerinde ana metinsel dönüşümler. *Milli Folklor*, 83, 6-18.
- Özbay, M. ve Karakuş Tayşi, E. (2011). Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1 (1), 21-31.
- Özcan, H. (2008). Halk edebiyatı metninin çocuk edebiyatına kaynak olması ve örneklem olarak Dede Korkut Hikâyeleri. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 3 (2), 582-605.
- Saraç, Ö. (2013). Dirse Han Oğlu Boğaç Han hikâyesinde sosyal göstergeler açısından kültür kodları ve anlam kalıpları. *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), 128-137.
- Sipe, L. R. ve Brightman, A. (2005). Young children's visual meaning- making during readalouds of picture storybooks. *National Reading Conference Yearbook*, 54, 349-361.
- Tunç, G. (2009). Leylâ ile Mecnun ve Ferhad ile Şirin anlatılarının meşrulaştırma kavramı odağında çağdaş edebiyata metinlerarası yansımaları. *Milli Folklor*, 83, 30-40.
- Tunçdöken, F. (2009). *Dede Korkut Hikâyeleri İle Beowulf Destanı'nda yer alan toplumsal hayata ait motiflerin saptanması ve karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- TÜBİTAK, (2020). 15.Ortaokul öğrencileri arası araştırma projeleri yarışması proje rehberi. https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/2750/2204-b_rehber_v4_0.pdf, adresinden edinilmiştir.
- Uyanık, S. (2009). Dede Korkut anlatımlarında metinlerarası söylem. *Milli Folklor*, 21 (83), 30-40.
- Üçüncü, K. (2005). Dede Korkut Hikâyelerinden Uşun Koca Oğlu Segrek Boyu Üzerine bir yorum. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 159, 155-164.
- Ünal, E. (2007). *Metinlerarası okumanın okuduğunu anlamaya etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Yeşilbursa, C. C. (2013). Altıncı sınıf öğrencilerinin somut kültürel mirasa yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21 (2), 405-420.
- Yıldıran, M. (2019). Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı hikâyesi ve fonetik incelemesi. *ZfWT*, 11 (1), 55-74.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Extended Abstract

In Dede Korkut Stories, the basic characteristics of the Turkish nation, the feelings, and thoughts of Turkish culture have been studied successfully. In the stories, Turkish people's view of life, attitudes, and behaviors towards incidents, religious beliefs, sacred values, perception of nature, joys, pains, concerns, love of homeland and nation, mother, wife, child, family solidarity are frequently discussed. In the stories, the heroes of the Turks, their heroism, the transition ceremonies from the bravery to the fighter, are vividly conveyed in the company of the fluent and exciting incidents that attract people. The animals, which are necessary for a strong narration of nature and the steppe culture with horses, become prominent in every story with a lively and colorful narrative style. It is the narratives of Turkic tribes, which are undoubtedly one of the simplest reflectors of Turkish culture. These narratives are cultural and artistic works that tell us the lives of Turkic tribes in a certain tradition from the depths of history to the present. "Dede Korkut Stories", one of the foremost works of literary works of the Turkish world, is a

masterpiece in which multi-disciplinary research can be conducted. It is inevitable that Dede Korkut Stories, which are of such importance for keeping the language and culture of the Turkish Nation alive and transferring it to future generations, should be included more in the Turkish education system.

Intertextuality is a concept that states that the texts are intertwined, that the works overlap and mix with each other in various themes, that all kinds of literary works have essentially "polyphonic" features, that the work and its meaning are mostly comprised of previous texts, the author's experiences, and the interpretation of these experiences by blending what they read/saw. In intertextuality, the "reader" is the person who makes a connection between the existing text and the old texts s/he reads and constructs the meaning of the text accordingly, and feels the nature of the text. Contribution of intertextual reading to the field of reading: The concept of text has been discussed in a broader framework than has been considered to date. Accordingly, the only thing that matters is the text. The essence of intertextual reading is expressed as "to create new meanings by establishing relationships between thoughts and ideas in texts".

No study has been found on the analysis of Dede Korkut Stories, which we can assert as one of the cornerstones in terms of carrying Turkish culture to the future, with the understanding of establishing an intertextual meaning. Within this context, the aim of the study is determined as "An Examination of Dede Korkut stories with the understanding of establishing intertextual meaning".

The research was constituted in accordance with a case study pattern, which is one of the qualitative research models. Since six stories of Dede Korkut were discussed in the study, the holistic multiple-case design, one of the case study designs, was used. The following stories, which are included in 12 Dede Korkut Stories and considered worthy of examination by field experts in the context of intertextual relations, constitute the data collection materials of the research: "Bamsi Beyrek, Son of Kam Büre Beg", "Boghach Khan, Son of Dirse Khan", "Segrek, Son of Ushun Koja", "Salur Kazan's Enslavement and Rescue by His Son Uruz", "The Pillage of Salur Kazan's House", "The Prisoner of Uruz, Son of Kazan Bey (Landlord)".

In this study, the data were collected through document analysis. The data obtained from the documents discussed in the study were analyzed by using the content analysis method. In order to reveal the intertextual connections of the stories in the sub-problems of the research, category tables were created and sections from intertextual categories were included. Furthermore, with the Causal Chain Model of Miles and Huberman, the intertextual connections of each sub-problem were visualized and interpreted in accordance with the causality criterion.

Consequently, it has been observed that there are many intertextual relations as a result of examining the Dede Korkut Stories with an intertextual understanding. Dede Korkut Stories is one of the most significant works that can be used in educational activities and intertextual relations can be established so that students can think at a higher level, inferring and blending this meaning with our cultural knowledge. Transferring the Dede Korkut Stories to the future generations, which contains the cultural accumulation of the Turkish nation, and the recognition and adoption of these riches must be one of the most essential goals of our education system.